

Filosofie jako „disciplína“?

Filosofii můžeme považovat za „disciplínu“ jen s relativním oprávněním, a rozhodně nikoli v tom smyslu, v jakém za „disciplíny“ považujeme třeba odborné vědy (a nejenom ty; samo slovo mělo v minulosti, ale má i dnes mnoho významů). Filosofie je nepochybně především záležitostí myšlení, a to myšlení „disciplinovaného“, tj. řídicího se určitými principy, normami a kritérii (takovými normami jsou pro filosofování zejména principiálnost, systematicčnost a radikálnost). Ovšem za skutečnou (opravdovou) filosofickou práci (aktivitu, tedy filosofování) nemůžeme ještě zdaleka považovat každé myšlení, které se takovými principy atd. spravuje, protože k filosofii bytostně náleží také jakási zvláštní norma či kritérium, které ani filosofie, a ovšem ani žádná z odborných věd nemohou „určit“, tj. vymezit, ačkoli se jimi musí řídit a spravovat (pokud se jím přestane řídit, přestává být „pravou“ filosofií a stává se filosofií nepravou, upadlou, např. sofistickou, nebo obecně „ideologií“). Tato „poslední“ či „nejvyšší“ norma se pro filosofii nikdy nemůže stát „předmětem“, takže o ní můžeme plným právem prohlásit, že to je norma „nepředmětná“. Pokud bychom tedy upravili význam slova „disciplína“ tak, aby se vztahovalo i na respektování a co nejvěrnější dodržování norem „nepředmětných“, mohli bychom o „filosofii nepředmětnosti“ v připomínce na dávnou minulost označit za jakousi novou „disciplínu arcani“, pro kterou ovšem dnes už nemůže bezvýhradně platit zákaz, na němž se kdysi usnesl synod v Antiochii. Také zde bude nepochybně platit, že „quo licet Iovi, non licet bovi“, ale uvádění „katechúmenů“ do této disciplíny musí být nejen povoleno, ale musí se stát jednou z povinností tzv. filosofické „propedeutiky“, pochopitelně poněkud odlišně, nově koncipované. V takovém případě se dostane i termínu „disciplína“ plným právem onoho nejen pozitivního, ale také negativního charakteru, neboť se bude nutně vztahovat nejen na trénování nových myšlenkových pohybů, ale také na „odučování“ zaběhlých, ale falešných návyků (pohybů) starých, reliktních dlouhé tradice „staré metafyziky“. Správné rozlišování mezi myšlenkovými návyky správnými (pravými) a nesprávnými (mylnými) se pak nutně stane jakýmisi „kamenem uražení“ příštích filosofických sporů a diskusí.

(Písek, 100207-1.)